

شناسایی تجربیات و استفاده از دانش‌های بومی برای حل موضوعات منحصر به اقلیم و جغرافیای خاص روستاها

مهلت ثبت نام

۲۰ تا ۲ مردادماه ۱۴۰۰

گزیده نیاز فناورانه

بسیاری از مسائل مدیریت آب، بخشی از ذات اقلیم ایران است و در مواجهه با آن نیز از گذشته دستاوردها و راه‌حل‌های گوناگونی در قالب دانش بومی ظهور پیدا کرده است. دانش بومی هر جامعه‌ای مجموعه‌ای از دانش‌ها، ارزش‌ها و آگاهی‌های آن قوم را در برمی‌گیرد. این دانش و سرمایه فرهنگی در روش‌های تامین آب شرب مناطق مختلف کشور نیز بروز دارد و اکنون می‌توان از آن در رفع چالش‌های آبی خصوصاً در حوزه مصارف شرب استفاده کرد.

شناسایی تجربیات و استفاده از دانش‌های بومی برای حل موضوعات منحصر به اقلیم و جغرافیای خاص روستاها

با توجه به بروز پدیده خشکسالی در کشور ما و تاثیر جدی آن بر کلیه ابعاد اقتصادی و اجتماعی زندگی مردم و بروز خسارت فراوان به بخش‌های مختلف و ایجاد ناهنجاری‌های طبیعی و عواقب خطرناک که بخصوص در تامین آب شرب، آب کشاورزی، امور دام و آبخیزداری و سایر امور کاملا محسوس بوده است، نیاز به برنامه‌ریزی جامعی احساس می‌گردد. اما بسیاری از این

مسائل بخشی از ذات اقلیم سرزمین ایران است و در مواجهه با آن نیز از گذشته دستاوردها و راه‌حل‌های گوناگونی در قالب دانش بومی ظهور پیدا کرده است. دانش بومی هر جامعه‌ای مجموعه‌ای از دانش‌ها، ارزش‌ها و آگاهی‌های آن قوم را در برمی‌گیرد. این همان دانشی است که هر قومی به کمک آن در طی سالیان دراز توانسته با منابع طبیعی و محیط‌زیست ارتباط برقرار کند و بدون تخریب آن نیازمندی‌های خود را از محیط اطراف خود تامین نماید.

سازوکارهای تامین آب و حتی توزیع و بهره‌بهرداری آن نیز مرتبط با شرایط منحصر به فرد اقلیمی و فرهنگی است. ظرفیت‌های هر منطقه برای تامین آب ویژه خودش است و این باعث می‌شود شیوه‌های کاملا استانداردی برای تامین آب وجود نداشته باشد. برای مثال ظرفیت استحصال آب از بخار هوا در جزایر و سواحل جنوبی، در مناطق کویری بی‌معنی است و امکان حفر چاه در بسیاری از دشت‌ها و مناطق حاشیه کویر نیز در کوهستان‌ها معمولا ممکن نیست. همچنین شرایط اقلیمی و توپوگرافی مناطق بر نحوه انتقال و توزیع آب و حفاظت از تاسیسات موثر خواهد بود. جامعه‌ای که در تعامل با مجموعه این شرایط، ده‌ها و صدها سال زندگی کرده، صاحب دانشی است که بهره‌مندی از آن و تلفیقش با شیوه‌های نوآورانه و فناوری‌های جدید بسیار موثر خواهد بود.

در مجموع چنین استنباط می‌شود که دانش بومی کشاورزان در مقابله با خشکسالی از طریق روش‌هایی همچون نفوذناپذیر کردن بستر نهرها، کاشت تناوبی مزارع دیم، حفاظت از مراتع، احداث استخر ذخیره آب، پخش سیلاب جهت تغذیه سفره‌های زیرزمینی، سازوکارهای تقسیم آب، کاشت نباتات کم توقع بصورت هیرم‌کاری و ... می‌باشد. براین اساس، مباحث دانش بومی و نقش آن در مقابله با خشکسالی یکی از راه‌های کلی رفع چالش‌های آبی خصوصا در حوزه مصارف شرب بوده است که از طریق شناسایی آنها و تسهیل استفاده و یا ارتقای سیستم آن‌ها براساس آخرین شرایط موجود، در این طرح بایستی مورد استفاده قرار بگیرند.